

ધોરણ : 7

ગુજરાતી

પાઠ : 20

પાંચ દાયા (બોધકથા)

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય સોલ્યુશન

Sem : 2

અભ્યાસ

પ્રશ્ન: 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો
ઉત્તર શોધી તેનો ક્રમ-અક્ષર પ્રશ્નની સામેના માં લખો:

(1) ધનપાલ શેઠ ગણતરીવાળા હતા એટલે ...

ધ

(ક) પૈસાદાર હોવાથી હિસાબમાં પાક્કા હતા.

(ખ) બહુ જ લોલી હતા.

(ગ) કંજૂસ હતા.

(ધ) ધનની બાબતમાં કુનેહવાળા હતા.

ખ

(૨) ધનપાલ શેઠે ચાર વહુઓને દાણા આપ્યા હતા,
કારણ કે...

- (ક) તે હોશિયાર વહુને ઓળખવા માગતા હતા.
- (ખ) તે વહુઓની પરીક્ષા લેવા માગતા હતા.
- (ગ) તે આવડતવાળી વહુને શોધવા માગતા હતા.
- (ધ) તે કઈ વહુ દાણા વાવીને ડબલ કરે છે તે
જાણવા માગતા હતા.

(3) નાની વહુની દાણા વાવવાની વાત સાંભળીને

૩

ધનપાલ શેઠ.....

(ક) બે વહુઓ પર બહુ જ ખીજાયા.

(ખ) બંનેને અલગ ઘરમાં રહેવા ચાલ્યા જવાનું કહ્યું.

(ગ) નાની વહુની રાહબરી હેઠળ કામ કરવા કહ્યું.

(ધ) ત્રીજી વહુને ઘરની તમામ જવાબદારી સોંપી.

પ્રશ્ન: 2 નીચેના દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો:

(1) ધનપાલ શેઠની પરિસ્થિતિ કેવી હતી?

➤ ધનપાલ શેઠ પ્રતિષ્ઠિત વેપારી હતા. એમને ત્યાં લક્ષ્મીની છોળો ઉછગતી હતી. તેમની પાસે ઘરમાં ખર્ચતાં ખૂટે નહિ એટલું ધન હતું.

(2) શેઠ ઘરની રાણી વિશે શું માનતા હતા?

➤ જો ઘરની રાણી આવડતવાળી ન હોય, તો અફળક ધન
પણ ખૂટી જાય, એમ શેઠ માનતા હતા.

(3) દીકરાઓની કઈ બાબતથી શેઠને સંતોષ હતો?

➤ શેઠના ચારેય દીકરાઓનું મન વેપારધંધામાં લાગેલું
હતું. એમની હોશિયારી અને સમજદારીથી શેઠને સંતોષ
હતો.

(4) વહુઓનું પારખું કરવા શેઠે કઈ યુક્તિ વિચારી?

➤ વહુઓનું પારખું કરવા શેઠે એક યુક્તિ વિચારી. તેમણે ચારેય વહુઓને બોલાવી. દરેકને ડાંગરના પાંચ-પાંચ દાણા આપ્યા. એ દાણા કાળજીપૂર્વક સાચવી રાખવા અને માગું ત્યારે પાછા આપવા કહ્યું.

(5) સૌથી નાના દીકરાની વહુએ શેઠે આપેલા પાંચ દાણાનું શું
કર્યું?

➤ સૌથી નાના દીકરાની વહુએ શેઠે આપેલા પાંચ ડાંગરના
દાણા પોતાના પિયેરમાં મોકલાવીને ત્યાં ઘેતરમાં વવરાવ્યા.
પાક પાકતો ગયો અને વહુ એને ફરીફરીને વવરાવતી ગઈ.
આમ, શેઠે આપેલા ડાંગરના પાંચ દાણા વધતા જ ગયા.

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન: 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો :

(1) શેઠે ઘરના કોઠારનો કારબાર કોણે સોંખ્યો? શા માટે?

➤ શેઠે ઘરના કોઠારનો કારબાર નાની વહુને સોંખ્યો, કારણ કે શેઠની પરીક્ષામાં એ સફળ થઈ હતી. તે ઠરેલ અને ચતુર હતી. તે ઘરની લક્ષ્મી હતી, એના હાથમાં આવેલી સંપત્તિ વધતી જ જશે અને તે ઘર સારી રીતે સાચવી શકશે એમ ધનપાલ શેઠને લાગ્યું હતું.

(2) શેઠ ધનવાન હતા, છતાં તે ગણતરીવાળા હતા, એવું શા માટે
કહી શકાય?

➤ શેઠ ધનવાન હતા, છતાં ગણતરીવાળા હતા, કારણ કે તે સમજતા
હતા કે ઘરની રાણી આવડતવાળી ન હોય, તો અફલક ધન પણ
ખૂટી જાય. તે બાબતને ધ્યાનમાં લઈને જ તેમણે ચારેય વહુઓનું
પારખું લીધું હતું.

(3) શેઠને વહુઓનું જ પારખું કરવાની ઈચ્છા કેમ થઈ?

► શેઠને ઘ્યાલ હતો કે ઘરની રાણી આવડતવાળી ન હોય તો અફળક ધન પણ ખૂટી જાય. દીકરાની વહુઓ ચાલાક અને ઘરરખું છે કે નહિ તે જાણવા માટે શેઠને વહુઓનું જ પારખું કરવાની ઈચ્છા થઈ.

(4) ધનપાલ શેઠે સૌથી નાની વહુને ઠરેલ અને ચતુર કેમ ગણી?

➤ ધનપાલ શેઠે દરેક વહુને ડંગરના પાંચ-પાંચ દાણા આપ્યા હતા. સૌથી નાની વહુએ એ પાંચ દાણામાંથી ગાડો ભરાય એટલા દાણા ઉત્પન્ન કર્યો હતા. નાની વહુ ઊંમરમાં બધી વહુઓથી કદાચ નાની હશે પણ સ્વભાવે ઠરેલ હતી અને એનામાં સમયને પારખવાની ચતુરાઈ હતી.

(5) ધનપાલ શેઠે નાની વહુમાં કયા પ્રકારનું શાણપણ જોયું?

- ધનપાલ શેઠે નાની વહુમાં ઠેલપણું, ચતુરાઈ તેમજ ઘરનો કારબાર ચલાવી શકે એવું શાણપણ જોયું.

પ્રશ્ન: 2 નીચેનાં વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો

(1) ‘એ દાણા જતન કરીને સાચવી રાખજો.’

➤ આ વાક્ય ધનપાલ શેઠ બોલે છે.

**(2) ‘એ દાણા તો તે દહાડે જ પૂરા થઈ ગયા. હવે એ દાણા
ક્યાંથી લાવીએ ?’**

➤ આ વાક્ય ધનપાલ શેઠની મોટી બે વહુઓ બોલે છે.

(3) ‘સસરાજુ, મેં એ દાણા બરાબર સાચવી રાખ્યા છે. થોલો, કું દાબડી લઈ આવું.’

➤ આ વાક્ય ધનપાલ શેઠની ત્રીજી વહુ બોલે છે.

(4) ‘સસરાજુ, એ દાણા લાવવા માટે આપને મારા પિયેર ગાડાં મોકલવાં પડશે.’

➤ આ વાક્ય ધનપાલ શેઠની સૌથી નાની વહુ બોલે છે.

પ્રશ્ન: ૩ નીચેનાં પાત્રોનો ચાર-પાંચ વાક્યોમાં પરિચય કરાવો :

(1) ધનપાલ શેઠ: ધનપાલ શેઠ પ્રતિષ્ઠિત વેપારી હતા. દેશાવર સાથે એમનો વેપાર ચાલતો હતો. તે ગણતરીવાળા હતા ને એટું માનતા હતા કે ઘરની રાણીની આવડત ઉપર ૪ લક્ષ્મીનો આધાર છે. ચારેય વહુઓ ચાલાક અને ઘરરખુ છે કે નહિ એ જણાવા શેઠે તેમની કસોટી કરી. નાની વહુ એમાં સફળ થઈ. શેઠ માનતા હતા કે બધી વહુઓ પોતપોતાની સૂર્જ પ્રમાણે કામ કરશે તો ઘરની શોભા વધશે.

(2) સૌથી નાના દીકરાની વહુ: ધનપાલ શેઠની સૌથી નાના દીકરાની વહુ ઠરેલ, ચતુર અને શાણપણવાળી હતી. સસરાએ આપેલા ડંગરના પાંચ દાણાનો મર્મ તે સમજુ ગઈ. એ પાંચ દાણા તેણે પિયેર મોકલ્યા ને વવડાવ્યા. પાક પાકતો ગયો અને તે ફરીફરીને વવરાવતી ગઈ. જ્યારે સસરાએ તે દાણા માગ્યા ત્યારે તેણે કણું કે એ દાણા લાવવા માટે આપને મારે પિયેર ગાડાં મોકલવાં પડશે. શેઠની સૌથી નાની વહુ આવી સમજદાર હોવાથી જ શેઠ તને આખા ઘરનો કારબાર સોંખ્યો હતો.

પ્રશ્ન: 4 સૂચવ્યા મુજબ કરો :

(1) તમારા વડીલો પાસેથી કહેવતો સાંભળો.

➤ અમારા વડીલો પાસેથી અમે સાંભળેલી કહેવતો :

(1) નાચવું નહીં ને આંગણું વાંકું

(2) ઉતાવળે આંબા ન પાકે

(3) ઝાઝા હાથ રખિયામણા॥

(4) ખાલી ચણો વાગે ઘણો

(5) સાપ ગયા ને લિસોટા રહ્યા...

(2) આ કહેવતોના અર્થે તમારા શિક્ષકની મદદથી જાણો અને લખો.

(1) નાચવું નહીં ને આંગણું વાંકું

➤ કામ ન આવડતું હોય કે કામથી છટકવું હોય ત્યારે કોઈ બહાનું
કાઢવામાં આવે છે.

(2) ઉતાવળે આંબા ન પાકે

➤ ઉતાવળ કરવાથી કોઈ પણ કામ સારી રીતે થઇ શકતું નથી.

(3) અઝા હાથ રબીયામણા

➤ વધુ માણસો કોઈ કામમાં લાગી જય ત્યારે કામ ઝડપથી અને સારું થાય.

(4) ખાલી ચણો વાગે ઘણો

➤ જેનામાં ઓછી આવડત હોય તે વધુ રહાપણ બતાવવાનો દેખાવ કરે.

(5) સાપ ગયા ને લિસોટા રહ્યા

➤ કાર્ય પૂરું થયા પછી પણ તેના સંસ્કારો રહી જવા.

(3) આ કહેવતોનો વાક્યોમાં પ્રયોગ કરો.

➤ વાક્યપ્રયોગ :

(1) કાકા અમારે ત્યાં લગ્નમાં આવવા માગતા નહોતા, તેથી
તેમણે માંદગીનું બહાનું કાઢ્યું – નાચવું નહીં ને આંગણું
વાંકે બીજું શું?

(2) પિતાએ પોતાના પુત્રને કામમાં ઉતાવળ કરતો જોઈને
સલાહ આપી કે બેટા, ઉતાવળે આંખા ન પાકે.

(3) જે કામ એક માણસથી થાય તે ક્યારેક અનેકનો સાથ મળતાં
વધુ સારું ને ઝડપથી થઈ શકે છે, કહેવાય છે કે આજા હાથ
રજિયામણા.

(4) એનામાં જારી આવડત ન હોવા છતાં કોઈ પણ વાતમાં એને
સલાહ આપવાની ટેવ પડી ગઈ છે, સાચું જ કણું છે કે ખાલી
ચણો વાગે ઘણો.

(5) દાદાના જમાનાની વાત થોડી થાય? એ જમાનાના લોકોનાં
વ્યવહાર અને ખાનદાની કેવાં? – હવે તો સાપ ગયા અને
લિસોટા રહ્યા !

(4) તમે એક મૌલિક વાર્તાલેખન કરી.

નોંધ : વિદ્યાર્થી વાર્તા લખશે.

(5) તમે લખેલી વાર્તાનું તમારા વર્ગખંડમાં વાચન કરો.

નોંધ : વિદ્યાર્થી લખેલી વાર્તાનું વર્ગખંડમાં વાંચન કરશે.

પ્રશ્ન: 5 નીચેનાં વાક્યોમાંનાં કિયાપદો ઓળખી તેના પ્રકારો લખો:

ઉત્તર:

	વાક્ય	કિયાપદ	પ્રકાર
1	રાજકુમાર બેઠો.	બેઠો	અકર્મક
2	ગાંધીજીએ ટુકડો ફાડ્યો.	ફાડ્યો	સકર્મક
3	વીસીવાળા મહારાજે દેવશંકરને ભાત પીરસ્યા.	પીરસ્યા	દ્વિકર્મક
4	કુસુમાયુધ રહ્યો.	રહ્યો	અકર્મક
5	જીવરામ ભણ જગ્યા.	જગ્યા	અકર્મક
6	સારથિએ ઘોડા છોડી નાખ્યા	છોડી નાખ્યા	સકર્મક
7	મહારાજે તરત સેનાપતિને આજ્ઞા કરી.	આજ્ઞા કરી	દ્વિકર્મક

THANKS

